

ימי סגריר

ב.

רובם של החולים, — חיללים, אשר תלאת המל-
חמה החלישום והחורף הקר הורידם למשכב. מהם טובי
לימ במעיהם ומגפות. שפשוט משתיה מי בורות ומי
הרים. רבים היו קודחיים שהועברו משפלת הירדן.
קבוצה מיוחדת במינה היתה זו של קודחיה-המנהרות,
מורעלים ממשפון הגיליניטי אשר נשא בדיהם במנהרות
החשובות, כשהם נושמים את האויר המורעל באדים.
החולים היו נעים באולמי הבית חיוורים, שקטים. צלצול
פעמוני היד זיעזע לפרקים את חלל האויר.

בקומה השניה של בית החולים הצבאי היה חדר
שצויין תמיד כ"שלישי מהמדרגות". קטן ככל שאר
החדרים במקום. שמיש בנות גולות עמדו בו. חלון
נתיחי ארוכים וצרים וסופס קשת כהה. קיר מגן סגר
על מרבית החלון מפני הרעשות ורק צוהר עליון היה
מסגן אור קלוש לחדר ומעט אויר חזרפי קר.

אפרוריות החדר התמוזה עם חורוון פני השוכבים
על סניניהם הלבנים. בפנית החדר ליד הדלת שוכב היה
סמי. עיניו בלשו על פני החדר בעוד כל גופו שקוע
עמוק מתחת לשמיכתו. נכנסה לחדר מרי, אחות קנדית
מתנדבת, עיניה כחולות שקטות מאד ושערה הבהיר
יורד על עורפה עטוף שביס צח ולבן. תשאל: "יהודיה?
לא, לא היתה יהודיה. סמי היה עוקב אחרי תנועותיה
מתנות כשהוא קובע בלבו: "אשה שטטה. היא לא
היתה נערה. ולא נמצא איש בכל בית-החולים, שיתלוק
על דעתו כשאמר: היא האחות היותר נהדרה.

מרי עברה מהולה לחולה. הראשון, ססמי לא היה
יודע שמו, וכן גם השני, שזר פעמי הרעלה שזר סביב
ציארו. השלישי שליו החלון, כמעט ילי, היה קודח
ומיום שהובא על אלונקה עדיין דיבר מחום. ממולו שכב
היודי פרסי, הוא כבר עבר את שנתו הארבעים, אולם
נפצע בעדו בסלילת הכביש לירושלים — כביש הג-
בורה. לידו מיטה פנויה ובסמוך לסמי שכב חיים וינטר,
הוא לא דיבר, ראשו היה כבד עליו. סמי הפך ראשו
אחרי שעזבה את החדר ונרדם. היה זה אחרי הצהרונים
ועייפות נסוכה בחדר. הפרסי עיניו נעוצות בכותל,
מלפניו, ושלוה טהורה על פרצופו הצנום. עיניו גדרו
לוח שחורות וזיו בהן. "אפילו שכוכב לא כואב" נוהג
היה לומר בעת שמרי עשתה לו ריקה. כולם ידעו פירושה
של ריקה זו. אלא שהיה מבליג בגללה.

— "מרי" — שמע סמי את קולו של וינטר. הוא
התעצל מלסובב ראשו והניח שנכנסה בעת שהיה מנמנם.
הדלת הרקה מעט. כפי הנראה עומדת היא ליד מיטתי,
קבע סמי.

— "כן" — נשמע קולה השקט של מרי, לבל העיר
את השנים. "האם ציירו אותך?" — שאל וינטר. שתיקה
קלה ושבו נשמע קולו. "מפלא אם אפשר לצייר עינים
נהדרות כשלך" — סמי העלה חיוך על שפתיו ונפנה
לראות את מרי, אולם היא היתה כבר מעבר לדלת.
פנה לעברו של חיים והביט בו בהתפעלות. "גינגלי,
אבל לא איום. שער היה לו מגוון הברזל, עיניו בהירות
מאד, רזה. ניכר שהמחלה אוכלת בגופו. הנשים אהבוהו.
שעה שהיה משיח אתן אש פנימית האוירה בו ביופי
נסתר.

ג.

כשלוש דקות לא פסק הפעמון מלצלצל בחדר
השלישי מהמדרגות. מרגלית, נערה שחורת-שער ועיניה
רשפים, נכנסה לחדר במהירות. בודאי מהירה לראות
אם לא קרה דבר מה. שוכב היה אותו חולה שליו
הדלת, ממול לסמי והמשיח לצלצל. אפשר שלא הרגיש
בכניסתה ואולי להרגיזה רצה. עיניו עצומות למחצה
ומכה בפעמון. היא שאלה בקול עצור וזר:
— "מה אתה רוצה?"

— "לדעת מתי יביאו את הצהרנים?" — השיב.
היא תקעה בו מבט קר. נראה שדאגה לכך יותר
ממנו. הפכה פניה לצאת מבלי להוסיף מלה.

— "מרגלית!" — נשמעה קריאתה של וינטר.
היא הסתובבה. "בואי רגע" — המשיך כשקט. מרגלית
ניגשה למיטתו. עתה לא כעסה כקודם. חיים מסר
לה פתק וביקשה למסור את תוכנו לתלפזנית.

— "איני לזמן" — ניסתה להתנצל בנינוק.
— "איני דברי, ברגע שתתפני תעשי זאת. טובה
פרטית." אחר כמה שניות לחש לה לבל הכעס על
המקרה ואמר, כולם יודעים שאת עובדת יותר מכולן.

נעים היה לה לשמוע זאת, ולפני שיצאה את החדר אמר
חיים בקול רם "תכנסי אחרי חלוקת האוכל וגם תגידי
מה היתה התשובה." טוב" — השיבה. הפעם כבר
חיכה.

כך היו מתגלגלים הדברים בחדר. חיים היה מיישר
את ההידורים ולא אירע שאחות תצא בכעס מהחדר.
קשה היה לכעוס עליו. היה מבקש מהן להכנס לחדר.
אחרי העבודה או בכל עת היה אומר לפרקים: "החדר
שלנו הוא הכי טוב". אם היתה אחת האחיות מתנגדת
לדעתו, לא היה חוסך זמן עד אשר היתה מסכימה
בללה אחרונה: נכון, הנאה מזורה היתה לו לשכנע
את ולחלו.

חן בעיני חיים והוא אמר לה כי אין נערה העושה
עבודתה יותר טוב והוא משיב אותה בהוצדק לבוא
לסדר את החדר כל יום. כעבור שבוע התרגלו אנשי
החדר השלישי מהמדרגות שהאחות החדשה היתה באה
כל בוקר וגם מרגלית היתה נכנסת. "עמלו במקרה",
או שמרי היתה מביאה תה לכל אנשי החדר ונשארה
לדבר מעט עם חיים בעת שגמר את עבודתה.
סמי עצמו לא ידע בכבוד אם אהבה שררה בין
וינטר ומרי. יש נדמה היה לו שהיא מבקרת תכופות,
מאחר שהיה כמעט היחיד שהביא אנגליה. היה מקשיב
לקולה של מרי. קול ערב ושלם, שעה שהיתה מדברת
עם חיים.

ד.

בוקר. השמש הציצה בעד לצוהר חלון חדר-החולים.
שררה אירת יום טוב. השמש הפיקה מעט חום וסמנים
קלושים של צבע נראו על פני החולים. שיהה שטפה
בנחת כחום היום. קרבות, שמירות, גודים, בדיחות
ומפקדים היו לנושא היבורים, ככבוד משחק; האחד
וורקו, השני תופס ומעבירו הלאה וחוזר חלילה. אפילו
אותו ילד שהיה קודח החלים מעט וקולו החזק ניכר
בחלל הפרסי, או "מלך" כפי שקראו לו בחדר על
יותו יושב זקוף מביט ונכחו והדרת מלכות על פניו
סיפר על אשתו וילדיו, וכיצד היה עובד בשהה בלילות
עד שהציגה פגעה בו. חיים היה נשען על מעקה מיטתי
ומספר על איטליה, מענינים שעברו עליו בהיותו בצבא
הבריטי. שורה של סיפורים, כולם בעלי גוון שווה
ונערה מעורבת בהם. גם סמי יתכן והיה פותח פיו
לדבר, אלא שגרוננו נפוח ותחבושת הקיסה אותו לשמרו
מפני הקור. מרי נכנסה כמתגה. החלה מדקקת את
מיטתו של חיים. ידיה רעדו מעט ועיני אדומות, ניכר
היה שבכתה לפני רגע. חיים אוחז בידה ואמר אנגליה:
— "מרי, כבית... מה קרה?" — היא עצרה ברוחה.
משונה היה שאשה זו אשר ידעה לנחם כל כואב, הגה
זקוקה לחיים לשפון לבה לפניו. וכי היה מאזין יותר
נאמן לה?

— "לא כלום" — אמרה. אבל זה מעליב ביותר.
נכנסתי לחדר אחי. יש שם בחורים, אני עושה הכל
שבבילם, בסופו של דבר הרי זה תפקידי. הנה הבוקר
אמר לי אחי: "למה את לא אומרת לנו שלום, אנחנו
יהודים ואת צריכה להגיד לנו שלום". אחר צעק בכל
גרונו דברים שלא הבנתיים. רצתה להוסיף אלא שצערה
בדבריה והמעוות הציפו את גרונו. גם חיים עמד להגיד
דבר מה. מרי הסתלקה לפתע ועזבה את החדר. כל
אותו יום לא באה לחדר. חיים ירא היה לראותה, דומה
היה לו שלא יוכל להביט בפניה.
— "איך, שהלכנו פעם בלילה..." — המשיך הילד
להתלהב מהמפקד שלו.

ה.

אותו יום. שעת מנחה. חיים היה עדיין מתמרמר
על דבר מרי. סמי, אם כי מצפוניו הציק על פחות על כך,
הרי לא הבין כיצד אפשר להגיד כזאת. ולאשה כמרי.
מרחם היה על אותו ברגש יותר משכעס עליו. האם
היתה יהודיה או לא? מורו הדבר שאפשר לאדם להיות
קטנוני עד כדי כך. רבונן של עולם, כמה מתנחלים
לא יהודיים היה עלינו לגרש מהארץ לו היו כולם
נוקטים עמדה זו, חשב בלבו. ומאוחר יותר כאילו
נשתכח הדבר מלבו. מאחר שניטל ממנו החשק לדבר,
בגלל כאבי גרונו, שררה השתיקה כל אותו אחר הצהרנים.
אחת האחיות הביאה תה, הוטב לו. גם דעתו היתה נוחה
עליו. תוך שתיית התה נתקל מבטו בחיים ובפעם המאה
חזר לשאול עצמו: מה סיבת החיבה שרוחשות לו
האחיות בבית החולים. אולי בגלל היותו מבווגר מהן?
היה זה אמנם גורם שסמי ידע ערכו. אדם הנראה לנערה
מבווגר הרי יופי חדש הוא קונה לעצמו. אלא שלא זה
היה הדבר. אחר-כך אמר:

— "מדוע זה רוחשות לך האחיות חיבה רבה יותר
מאשר לכל אחר?"

— "יכול היית לשאול באותה מידה: מדוע אני
שוכב דוקא כאן ולא בבית חולים אחר" — השיב לו
חיים.

— "זאת עוד אפשר להבין", אמר סמי, כשהוא
מנסה לקבל תשובה. "נניח שחלית דוקא במחוז זה
ולכן הובאת הנה".

חיים פטר אותו פעם נוספת בשתיקה.
— "סיפרת בבוקר על איטליה", המשיך סמי כע-
בור דקות מספר של שתיקה. "על איהה בחור שאמר
שכל בחורה שהוא יאהב גם היא תאהב אותו, וכי
אפשרי הדבר?"

— "לעתים מרגיש אני עייפות. מין רגש שטני נעזר
בי, להעליב ולהשיג, אלא שאני מתרסן ושומר לעצמי
אז רגשותי. כי בסופו של דבר אהיה מצטער על דברי.
לא זוכר היה סמי כמה זמן עבר עד שגמר שכנו את
דבריו כי נתקף לגמגום ולא מפני שלא ענינוהו דברי
חיים, אלא שהעיתיים מחמת מחלתו. כאילו נשכח מחיים
שותיו הוא, על יחסו לבנות, והיה מהירה על אהבה
שיאנה נקנית במתקשפתים אלא בכנות, בהבנה טהורה
יותר.

(המשך בעמוד 16)

סמי, או שמואל בן-דוד, יצא לאסו מחדרה-חולים
לאחר בוקר אצל אחד ממכיריו. בחור ששכב אתו לפני
חודש באותו בית-חולים. הוא סבל מקדחת חוזרת.
הרופאים אמנם הרשו לו לעזוב את מיטתו, אולם,
הקדחת שבה אליו, הפעם בצורה קשה והיה חשש
לחיו.

המדרגות הישנות של הבית הובילו ליציאה. בצע-
דים לא שוים היה יורד בהם. יש לפתע בלטה מדרגה
אחת והכרה היה להרחיב צעד ולעלים את קופץ שתיים
בבת-אחת. בית-החולים היה קודר ונועד לאכסן גזירים.
תחילה עשוהו הברישים בבית-חולים ממשלתי ולאחר
שנכשב על-ידי "צבא הגנה" הפך בבית-חולים צבאי.
היה זה בנין קו שתי קומות. בכל קומה אולם מרכזי
רחבידים, ארוך וסביבו שתי עשרות חדרים, שדלת
כפולה מובילה אליהם. דומה מיסמית נסוכה היתה על
פני החולים העסופים בחלוק ארוך כחול ומאוחר תלוי
לו כובע הגזירים. חריקה של דלת היתה מבשרת על
הכנסו של חולה לאולם, או על צאתו. אחיות לבושות
בלבן ושיבי צח לראשן היו חולפות במהירות מחדר
לחדר. שררה דומה שלחישת בלתי פוסקת, כזמזום
הנוב, נתלוחתה אליה.

תמונה זו שהיתה ידועה לסמי נתגלתה לו פעם
נוספת, ואולי אחרונה, כשהפך ראשו לראות את היורד
אחרי במדרגות, אשה, על פי תפוסם של הצעדים.
דומה אף הגברים מאבדים מכוחם שעה שהם נכנסים
להיכל המחלה. היתה זאת אשתו של חיים. אותו בחור
שבא לבקר — חיים וינטר. הוא היה מבווגר ססמי
בשבע שנים, כבן עשרים וחמש, ואילו סמי התקרב
לשנתו התשע-עשרה.

סמי חייך אליה, לא מתוך סיבה מיוחדת, אלא
בשיירה, שאל אם היא יורדת העירה. הים ירדו יחד
את הדרך עד לשער בית-החולים ועשו רובם לתחנת
האוטובוסים. לא מפני הנאה שהיתה לו מכה, אלא,
שלא ידע דבר נימוס אחר לעשותו. היא היתה מבו-
גרת ממנו במשך שנים, גם זה לא הואיגו, מפני שלא
שם דעתו על כך. היא היתה אשה עייפה מעבודתה,
לפני כן בבית-החולים סיפרה שיהא גנות וקשה לה
לבוא מוקדם ואמנם ברחוב החל לירד הערב, השעה
היתה קרוב לשבע. הוא זכר כי בעת ששכב במיטה
הפסוכה לזו של בעלה היתה באה מאוחר, אלא שאו
מילאה תפקיד של סמלת בצבא.

הרחוב השרה אוירה של עצבנות, כעין תאחה
לפעול דבר. ביחוד לאחר אוירת המחנק של בית החולים.
— "במה עבד חיים לפני המחלמה" — שאל אותה.
— "גם מיני עבודות. הוא השתלם בהוראה".

— "כג עסק בזה למעשה?"
— "כן, כחדשיים לפני פרוץ המחלמה, יותר נכון
לפני שהתגייס. לימד בבית-ספר עממי". האוטובוס נעצר
לפני התחנה.

— "החילות לספר על עבודתו של בעלך" — אמר
סמי לאחר שדחקו עצמם לבין הנוסעים. המלה "בעלך"
יצאה מפיו בצליל מזויף. כך נדמה היה לו, כי לא
רגיל היה בכך.

— "הוא אהב מאד את הילדים. אחרי הלימודים
היו באים לבקר. הם העריצו אותו כל כך" — סיפרה
בהתפעלות. סמי לא הגיב, הוא רצה לומר דבר מה,
אלא שלא מצא את המלים ובחר לשותק. היה זה מנהגו
לחשות, שעה שלא מצא את המלים להביע את מחש-
בותיו ולעלים היה מחייך חיוך שפירושו: הבנתי
לרעך, בדרך כלל דיבר מעט לא מפני הכמה, אלא
מאוישות. בחור טוב, קרוב למצב-ההיריון ויצר-הדיבור
של חבריו אך גם הוא עצמו היה אהב לעתים שקיו
משיחים עמו. במקרה זה לא היה צורך לעודד במיוחד
את שכתו, שהמשיכה בקולה העייף: "הוא היה קורא
להם משירי ביאליק לגדולים, ואילו לקטנים קרא שירי
ילדים. שעות רצופות היה לומד את תורת החינוך. עד
היום באים תלמידיו לזיכרוננו ושואלים: "מתי יבוא
מורנו", או "מורנו היה גבור במלחמה ונפצע, נכון,
גברת וינטר?" היא חיקתה את קולות הילדים בלב-
ביות רבה. לפני כמה ימים באו לבקר אותו בבית-
החולים, היה זה נהדר ביותר, גם אני עובדת בגן ילדים
מאז שהשתחררתי. בעלי סידר לי עבודה זו. עבודה
קשה מאוד, אלא שאיני רוצה לספר לו על כך. הוא
מתעקש שאהיה עובדת עם ילדים. הוא רוצה לעזור
לי. הוא אינו עושה דבר גם כשהוא יצא מבית-החולים
רוב הזמן הוא שוכב באפיסת כוחות". היא המשיכה
לספר על הרופאים ועל תרופות חדשות כשהחרדה
לבעלה מעפפעת מקולה. הוא הקשיב בשקט. היא נראתה
זקנה מכפי גילה. שערך השאטני הדהה וגם עיניה
חסרות היו גוף-חיים. הוא חשב בלבו: היא בודאי
חולה ואולי לא ישנה זה מעת-לעת. כן, יתכן שהיא
עובדת בלילה. סמי ירד בתחנה הסמוכה והמשיך דרכו
ברגל.

בערבוביה עברו בראשו דברי האשה, הילדים...
הלילה היה חשוך מאוד. היה צועד לאטו, מתפלל כמה
חלקקים החיים כבלתי נחפסים. יום יומיים, שבוע
והודש. רבונן של עולם, חודש שלם!